

354.71 (997.1)
(084.5)

ТАРСТВО ВОЈСКЕ И МОРНАРИЦЕ

ЗАКОН

О

ЗЕМАЉСКОЈ ОДБРАНИ

(Прештампано из прилога Службеног војног листа Бр. 28.
за 1930. годину.)

БЕОГРАД

Штампарска радионица Мин. Војске и Морнарице
1933.

Уведено у нови инвентар бр. ~~38899~~
1 јануара 1942 год.
Београд.
МИНИСТАРСТВО ВОЈСКЕ И МОРНАРИЦЕ

ЗАКОН

О ЗЕМАЉСКОЈ ОДБРАНИ

~~Министарство
Бр. 38899~~

(Прештампано из прилога Службеног војног листа Бр. 28.
за 1930. годину.)

БЕОГРАД
Штампарска радионица Мин. Војске и Морнарице
1933.

МИ
АЛЕКСАНДАР ПРВИ
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

На предлог Нашега Министра Војске и Морнарице, а по саслушању Председника Нашег Министарског Савета, прописујемо и проглашујемо

ЗАКОН
О
Земаљској одбрани

Члан 1.

За заштиту и одбрану земље употребиће се целокупна земаљска снага и сва материјална средства државе и њезиних држављана, а по одредбама овог Закона и Закона о Устројству Војске и Морнарице.

Члан 2.

Ради потпуног и рационалног искоришћења свих земаљских снага и средстава, предузеће се, за време мира, неопходне припреме за општу државну мобилизацију, те да се ова може наредити и извршити, када наступи примена члана 1. овог Закона.

Члан 3.

Општа државна мобилизација обухвата: мобилизацију војне силе, саобраћаја, финансија, индустрије, пољопривреде и мобилизацију радне снаге.

Општа државна мобилизација наређује се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице и у сагласности са Претседником Министарског Савета, а изводи се по плану и

посебним упутима, утврђеним још у миру по одредбама овог Закона.

Члан 4.

За израду плана опште државне мобилизације и спровођење истога; за организацију целе земље и свих њених извора и средстава за заштиту и одбрану земље; ради контроле над извршењем свих припремних послова за државну мобилизацију; као и ради контроле над извршењем саме државне мобилизације, оснива се „Савет Земаљске Одбране“.

Члан 5.

Савет Земаљске Одбране сачињавају Претседник Министарског Савета, Министар Војске и Морнарице и два министра које одреди Краљ.

Претседник Министарског Савета је Претседник Савета Земаљске Одбране.

У Савет Земаљске Одбране улази као члан и Начелник Главног Генералштаба са консултативним гласом.

Члан 6.

Савет Земаљске Одбране састаје се, по позиву Претседника Министарског Савета, кад год се укаже потреба.

У седнице Савета Земаљске Одбране могу се позивати по потреби и друга стручни лица у циљу обавештавања Савета о појединим питањима.

По свима питањима из надлежности Савета, по одредбама овог Закона, иницијатива потиче од Министра Војске и Морнарице, а и од осталих чланова Савета.

Одлуку доноси Претседник Министарског Савета а по саслушању мишљења чланова Савета Земаљске Одбране.

Одлуке су извршне.

Извршење донетих одлука припада надлежним Министрима.

Члан 7.

Дужност је Савета Земаљске Одбране, да, у случају примене члана 1. овог Закона, а сходно члану 6. Закона о Устројству Војске и Морнарице стави војној управи на расположење сва потребна средства ради одржавања моћи и способности војне силе за заштиту и одбрану земље.

У овоме циљу, у делокруг рада и надлежност Савета Земаљске Одбране, спада:

1. — Да утврди и спроводи план за општу државну мобилизацију и определи сваком Министарству улогу и послове око припреме и извршења ове мобилизације.

2. — Да утврди и спроводи план за морално и физичко васпитање народа и омладине за задатке, који им предстоје при одбрани земље.

3. — Да утврди и спроводи план: за развој и усавршавање целокупне саобраћајне мреже у земљи (сухопутне, железничке, водене, ваздушне, телеграфске, телефонске и т. д.); за развијање, усавршавање, израду и набавке свих саобраћајних и транспортних средстава и потреба, а специјално оних, које су потребне Земаљској Одбрани; и за управу и рационално искоришћавање свих саобраћајних и транспортних средстава у земљи са запосленим људством на њима кад наступи примена члана 1. овог Закона.

4. — Да утврди план финансирања кад наступи примена члана 1. овог Закона, обзиром на потребе Земаљске Одбране и привредно-финансиско стање земље.

5. — Да утврди и спроводи план за развијање индустрије у земљи, нарочито оних грана индустрије, које су потребне Земаљској Одбрани и за употребу индустријских, рударских и других

предузећа и постројења у земљи кад наступи примена члана 1. овог Закона.

6. — Да ради благовремене и уредне исхране војне силе и становништва, кад наступи примена члана 1. овог Закона, утврди план за организацију земље за производњу животних намирница и за њихово прикупљање, поделу и потрошњу.

7. — Да за поједине радове и службе Земаљске Одбране утврди план за употребу и свих оних лица која нису војни обвезници, или која по одредбама Закона о Устројству Војске и Морнарице нису остављена и употребљена на својим редовним дужностима, али која су још способна за извесне радове и службе у позадини војске, без обзира на пол.

8. — Да проучава и решава и сва остала питања која се односе на Земаљску Одбрану, а која захтевају сарадњу више Министарстава, обједињавајући при томе њихов рад.

9. — Да, кад наступи примена члана 1. овог Закона, наређује све потребне мере, ради задовољења потреба Земаљске Одбране; и

10. — Да припреми потребне пројекте закона и одредбе за допуну постојећег законодавства, као и законска овлашћења у колико нису предвиђена овим Законом, а који би се имали декретирати кад наступи примена члана 1. овог Закона.

Члан 8.

За покретање и проучавање свију питања из надлежности Савета Земаљске Одбране према члану 7. овог Закона, за спровођење одлука Савета и старање да се донете одлуке извршују од стране надлежних Министарстава сходно члану 6. овог Закона, као и ради проучавања и покретања и свих осталих питања која се од-

носе на Земаљску Одбрану, установљава се при Министарству Војске и Морнарице: „Инспекција Земаљске Одбране“ као непосредан орган Министра Војске и Морнарице.

Састав Инспекције Земаљске Одбране прописује се Уредбом о формацији војске, а делокруг рада специјалном Краљевом Уредбом.

Члан 9.

Инспектор Земаљске Одбране је у исто време и Секретар Савета Земаљске Одбране и као такав непосредно је потчињен Претседнику Министарског Савета. Присуствује седницама Савета предвиђеним чланом 6. и 7. овог Закона.

Инспектор Земаљске Одбране је чина ђенерала. На овај положај поставља се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице, а по претходном споразуму са Претседником Министарског Савета.

Члан 10.

За проучавање питања која се подносе на решење Савету Земаљске Одбране, Инспектору Земаљске Одбране стоје на расположењу стручни претставници одговарајућих Министарстава. Назначују их ресорни Министри по захтеву Инспектора а према природи предмета који се имају проучавати. Одређени претставници врше ову дужност поред своје редовне дужности.

По потреби Инспектор Земаљске Одбране може позивати на сарадњу и поједине стручњаке, индустријалце, проналазаче и др. из грађанства када му ови буду потребни и они су дужни да се овом позиву одазову.

Члан 11.

На спреми и извршењу опште државне мобилизације, према утврђеном плану сходно члану 3. и тач. 1. члана 7. овог Закона, раде сва Министарства предвиђена овим планом, а која у

својој надлежности имају послове који се на ту мобилизацију односе.

Спрема и извршење опште државне мобилизације изводе се по посебним упутима које свако предвиђено Министарство израђује у своме делокругу, како за рад самог Министарства, тако и за све своје непосредно потчињене органе и установе и приватна предузећа свога подручја, а која имају да раде за Земаљску Одбрану.

Сви послови око спреме и извршења мобилизације војне силе и свега осталог што је са тим у вези, остају у надлежности Министарства Војске и Морнарице, по одредбама односних закона и уредаба.

Члан 12.

Снабдевање појединим врстама потреба за Земаљску Одбрану, кад наступи примена члана 1. овог Закона, врше Министарства, која одреди Претседник Министарског Савета по мишљењу Савета Земаљске Одбране, било од оних која у миру постоје, било од ново основаних у време рата.

Свако такво одређено Министарство снабдевања дужно је да снабдева сва остала Министарства и оно је једино одговорно за снабдевање опредељеном му врстом потреба.

Свако одређено Министарство снабдевања мора имати свој „*Саветодавни Комитет*“, чији је задатак да проучава и даје мишљења по свима питањима која се односе на: проналажење, производњу, прибирање, извоз, набавку и смештај одређене му врсте потреба као и њихову поделу осталим Министарствима и становништву.

У ове комитете улазе претставници: одређеног Министарства снабдевања, осталих Министарстава која ће се од дотичног Министарства снабдевати и претставници произвођача и трго-

ваца одређених од надлежних комора, односно Главног Задружног Савеза. Претставнике из појединих Министарстава одређују ресорни Министри.

Члан 13.

Свако Министарство снабдевања, одређено према члану 12. овог Закона, прикупља и сређује потребне статистичке податке и на основи ових података и захтева осталих Министарстава предвиђа и прорачунава:

1. — Количину свих врста потреба које оно има да осигура и подмири.

2. — Храну, сировине, полуфабрикате, фабрикате, инсталације, радну снагу као и све остало што је нужно за подмирење захтеваних потреба.

3. — Колико се и којих потреба према тач. 2. овог члана Закона може произвести и наћи у земљи, колико и којих потреба треба осигурати из иностранства, а колико и којих потреба треба осигурати и одржавати у резерви у пасивним крајевима.

4. — Начин и средства за појачање производње у земљи, за набавке у земљи и на страни за прикупљање ових потреба као и за спречавање прикривања производа и других потреба.

5. — Место и просторије где прикупљане и набављене потребе треба сместити.

6. — Потребна транспортна и друга средства за производњу и за пренос до места, које је одређено за чување, односно до места употребе.

7. — Чување, поделу и контролу над потребама које осигурава; и

8. — Предвиђа и све остале мере које се покажу потребне и у корист снабдевања војне силе и становништва када наступи примена члана 1. овог Закона.

Члан 14.

Ако наступи оскудица у извесним потребама те се не могу подмирити сва потраживања, онда одређено Министарство снабдевања првенствено задовољава потребу војне силе а остатак распо­ређује сразмерно на друга Министарства према њиховој стварној потреби, а у духу директива Савета Земаљске Одбране и мишљењу Савето­давног Комитета.

Члан 15.

Набавке и увоз свеколиког материјала из иностранства, када наступи примена члана 1. овог Закона, како за потребе војне силе, тако и за остале битне земљске потребе, могу се централисати само у једном Министарству, које одреди Претседник Министарског Савета по ми­шљењу Савета Земаљске Одбране. Оно врши и контролу над целокупним извозом и увозом и спречава извоз потребних а увоз непотребних артикала за Земаљску Одбрану. За све набавке у иностранству одређено Министарство може образовати и нарочите органе од стручних лица заинтересованих Министарстава или и других корпорација а који би радили по његовим упу­ствима и контролом.

Члан 16.

За поједине радове и службе Земаљске Одбране сходно тач. 7. члана 7. овог Закона, а по захтевима појединих Министарстава и ми­шљењу Савета Земаљске Одбране, сем стоке и преносних средстава и лица предвиђених Законом о Устројству Војске и Морнарице, Министар Војске и Морнарице, када наступи примена члана 1. овог Закона, може ослобо­ђавати од позива на војну дужност још и друге војне обвезнике, који су неопходно потребни:

државним надлештвима, самоуправним телима, пољопривреди, саобраћају и индустрији, но под условом: да су та лица квалификована за поједине специјалне послове, да за те дужности и послове нема лица која нису војни обвезници и да та лица нису и неопходно потребна вој­ној сили.

Извесна од ових стручних лица, која нису државни чиновници, а која буду ослобођена од позива на војну дужност, могу добити још у миру на студију и у рад поједина питања од интереса по Земаљску Одбрану. У истом циљу, поред просветних установа, могу бити упо­требљене и друге разне корпорације и удру­жења.

Сва лица из овог члана Закона ослобођена од позива на војну дужност и употребљена по државној потреби за дужности и послове Зе­маљске Одбране, сматрају се у свему као да су на војној дужности и потпадају под војну дис­циплину. Имају право, док су запослена, на државне принадлежности, у колико их већ не уживају, у износу који им на предлог Мини­стра Војске и Морнарице и мишљењу Савета Земаљске Одбране одреди Претседник Мини­старског Савета. Лица која буду запослена код приватних предузећа, плаћају дотична пре­дузећа.

Члан 17.

Прикупљање, организацију, поделу и упо­требу радне снаге и преносних средстава, који не подлеже војној обавези, а који су према тач. 7. члана 7. овог Закона потребни Земаљској Одбрани за разне радове и друге службе у земљи у позадини, када наступи примена члана 1. овог Закона, може се ставити у дужност

само једном Министарству, које одреди Претседник Министарског Савета по мишљењу Савета Земаљске Одбране. Време проведено на овим радовима и службама не рачуна се у војну службу.

Дужност је тога Министарства:

1. — Да прикупља и сређује све податке о потребама за радном снагом и преносним средствима свију категорија код свију Министарстава.

2. — Да води евиденцију о стручној радној снази и преносним средствима који не подлеже војној обавези и стоје на расположењу за потребе Земаљске Одбране.

3. — Да за Земаљску Одбрану проналази и прикупља радну снагу и преносна средства и да их додељује онима којима је потребна, а обзиром на прешност појединих радова.

4. — Да искоришћује радну снагу од војних обвезника и заробљеника, коју му војна управа буде ставила на расположење, стално или привремено, за радове у унутрашњости земље.

5. — Да регулише све погодбе за извођење појединих радова за Земаљску Одбрану и за контролу над овим; и

6. — Да предлаже Савету Земаљске Одбране припадности и награде радном особљу. Износ ових одређује Претседник Министарског Савета по мишљењу Савета Земаљске Одбране, стим, да ће радно особље примати припадности од државде ако за њу ради, или од приватних предузећа код којих буде запослено.

Члан 18.

Извршни послови око спреме и извршења опште државне мобилизације, око прикупљања и сређивања свију статистичких података ради

искоришћавања свеколиких земаљских извора, као и послови око прикупљања свију потреба и средстава за потребе Земаљске Одбране, спада делом у надлежност војних обласних команда а делом у надлежност државних управних власти по одредбама овог Закона.

У погледу свих ових послова државне управе власти примају и извршују директна наређења и упуте Министарстава која имају да раде на спремности и извршењу опште државне мобилизације сходно члану 11. овог Закона, као и Министарства која имају да се старају о снабдевању војне силе и становништва сходно члану 12. овог Закона и сходно њима, израђују своје упуте за општу државну мобилизацију и издају даља упутства и наређења, како потчињеним државним управним и самоуправним властима, тако и појединим предузећима своје територије, врше контролу над извршењем наређених послова по издатим упутствима и наређењима и уопште над целокупним њиховим радом у погледу припрема и извршења опште државне мобилизације а у границама своје надлежности.

Ко ово не изврши тачно и на време казниће се казном, одређеном у § 43. војног кривичног законика.

Члан 19.

Извршни послови око спреме и извршења мобилизације индустријских предузећа одређених за Земаљску Одбрану према тач. 5 члана 7. овог Закона, сасређује се у штабовима команда армиских области. У томе циљу установиће се при свакој команди армиске области, као њен саветодавни орган: „*Индустријски комитет*“ под председништвом команданта армиске области. У тај комитет улази по један претставник Министарства трговине и индустрије.

стрије, социјалне политике и народног здравља и Министарства саобраћаја и по један претставник индустријалаца, трговаца, занатлија и радника. Претставнике Министарстава одређују дотични Министри од оних, који су са службом у дотичном месту, а остале претставнике одређују њихове корпорације са територије дотичне армиске области.

Индустриски комитет састаје се, по позиву свога председника, кад год се укаже потреба.

Председник комитета може да позива на седнице и друге експерте за разне специјалне гране индустрије, рударства итд. и ови су дужни да се његовом позиву одазову.

Ближе одредбе о раду и дужностима ових комитета прописују се Правилником сходно чл. 11, 13. и 25. овога Закона.

Извршни послови око спреме и извршења мобилизације свих осталих индустријских предузећа, која не буду одређена на Земаљску Одбрану и контрола над њиховим радом, долазе у надлежност одговарајућег Министарства, односно државне управне власти према члану 11. и 18. овог Закона.

Члан 20.

Извршни послови који се односе на исхрану војне силе и становништва, када наступи примена члана 1. овог Закона, сасређују се у бановини код Пољопривредног одељења, код срезова и код општина.

Дужност је ових да стално прикупљају и сређују статистичке податке по пољопривредној грани и да по захтевима и упустрима Министарства снабдевања према члану 13. овог Закона и Министарства Војске и Морнарице предузимају све потребне припреме за организа-

цију уредног снабдевања војне силе и становништва.

У томе циљу установиће се:

1) При свакој бановини и при Управи града Београда као саветодавни орган „Комитет за исхрану“.

Комитет за исхрану код бановине, под председништвом помоћника бана, образују: начелник пољопривредног одељења бановине, шеф одсека за пољопривреду и сточарство пољопривредног одељења, два члана општинског пољопривредног одбора из дотичног места које одреди бан и три пољопривредника и извозника из дотичног места које одреди бан из реда оних пољопривредника и извозника који му предложи Главни Задружни Савез у Београду.

Комитет за исхрану код Управе Града Београда, под председништвом помоћника управника града Београда, образују: начелник одељења за социјалну политику и народно здравље, два члана пољопривредног одбора општине града Београда које одреди управник и три пољопривредника и извозника из Београда, које одреди управник града Београда из реда оних пољопривредника и извозника из Београда које му предложи Главни Задружни Савез Краљевине Југославије у Београду.

Председници комитета за исхрану могу по потреби позивати на седнице и друге стручне експерте.

Комитети за исхрану при бановинама и Управи Града Београда, када наступи примена члана 1. овог Закона, постају и централни орган пољопривредне организације у бановини односно у подручју Управе Града Београда и управљају свима осталим пољопривредним организацијама у своме подручју.

2) При сваком срезу образује се: „Срески одбор за исхрану“. У тај одбор улазе: срески начелник, срески пољопривредни референт, два члана из среског пољопривредног одбора и два пољопривредника или извозника из дотичног места или среза, које одреди срески начелник.

3) У свакој општини образује се: „Општински одбор за исхрану“ и то из претседника општине, два члана општинског пољопривредног одбора и два пољопривредника или извозника из дотичне општине.

Дужност је среских и општинских одбора за исхрану:

1. — Да према добијеним упутима и наређењима по члану 18. овог Закона предвиде и предлажу све потребне мере, те да се у њиховом подручју, кад наступи примена члана 1. овог Закона, све земљиште обрађује и одржи и развија пољопривредно-сточарска производња и да ради обрађивања земљишта и прибирања плодова предвиде и организују потребну радну снагу, стоку за рад, набавку алата, машина и свега осталог у чему се буде појавила оскудица због мобилизације војне силе и одласка људства и стоке у војне јединице.

2. — Да за време примене члана 1. овог Закона воде тачну статистику и евиденцију о добијеним производима.

3. — Да прорачунавају и одобравају колико за време примене члана 1. овог Закона сваки дом, према броју чланова, треба за себе да задржи од добијених производа.

4. — Да за потребе војне силе, од добијених вишкова производа а према разрезу и упутству надлежних војних власти, тражену храну у одређеном року, врстама и количинама

предају под прописаним условима у одређена места; и

5. — Да за време примене члана 1. овог Закона обезбеде обраду имања војних обвезника, исхрану и издржавање породица сиромашних војних обвезника на служби код војске и у опште исхрану цивилног становништва, на начин како то надлежни комитет за исхрану буде регулисао.

Претседници среских и општинских одбора за исхрану, за све недостајуће потребе и средства свога делокруга рада обрађају се за помоћ и то срески своме надлежном комитету за исхрану, а општински надлежном среском одбору за исхрану.

За све комитете и одборе узимају се као чланови личности: које не подлеже војној обавези, које имају стручне спреме за ове послове и које су познате као правични и савесни рађани.

Чланови комитета и одбора као органи поменутих власти за нетачно и неправилно вршење предвиђене дужности и наређења, а које се односе на Земаљску Одбрану, казниће се казном, одређеном у § 43. војног кривичног законика.

Члан 21.

Да би целокупна организација Земаљске Одbrane, кад наступи примена члана 1. овог Закона, функционисала правилно, вршиће се, према потреби и у подесно време, пописи: људства, стоке, материјала свих врста, зграда, фабрика, рудника и свих других пољопривредних и индустријских предузећа а исто тако и пробна општа или делимична мобилизација: саобраћаја, индустрије, пољопривреде, радне снаге. Трошкове око овакве мобилизације сноси држава.

Ко се не одазове или се противи извршењу пописа или наређене опште или делимичне мобилизације, казниће се казном, предвиђеном у § 44. војног кривичног законика.

Члан 22.

Сваки проналазак користан по Земаљску Одбрану има се понудити на откуп прво држави. Оцену проналаска врши и висину откупнине одређује и предлаже стручна комисија. Чланове стручне комисије одређује Претседник Савета Земаљске Одбране по предлогу Инспектора Земаљске Одбране. Одлуку за откуп, односно за слободно располагање проналаском, доноси Претседник Министарског Савета по саслушању Савета Земаљске Одбране.

Ако проналазач не би пристао на висину откупнине, Савет Земаљске Одбране може да одобри или да забрани, ако је то у интересу Земаљске Одбране, да се дотични проналазак износи на јавност, или прода којој страни држави.

Ако проналазач пре понуде или пре одлуке за откуп, или и после откупа, или после забране, буде изнео на јавност план (нацрт) свога проналаска, или га прода којој страни држави, казниће се казном, одређеном у § 44. војног кривичног законика. Овако исто казниће се проналазач и у случају, ако свој проналазак прода или уступи коме другом лицу, нашем или страном поданику, ради изношења на јавност или ради продаје којој страни држави.

Члан 23.

Ко у приправном, мобилном и ратном стању ма у којим заводима или предузећима, државним и осталим одређеним за Земаљску Одбрану

ступи у штрајк или приправља штрајк или друге наговара или речима, претњом или иначе потстрекава на штрајк, као и она лица која саботажом или пасивном резистенцијом ометају правилан ток поверене им службе или рада, казниће се казном, одређеном у трећем одељку § 115. кривичног законика.

Члан 24.

За поступање због кривичних дела, предвиђених овим Законом, противу учинилаца дела — грађанских лица — надлежни су:

- 1) Грађански судови, ако су ова дела учињена у време мира; и
- 2) Војни судови, ако су ова дела учињена у приправном, мобилном или ратном стању, и то:
 - а) Војни суд за офицере ако су учиниоци дела државни чиновници; и
 - б) Дивизиски војни судови за све остале учиниоце дела који нису државни чиновници.

Члан 25.

Ближе одредбе за примену и извршење одредаба овог Закона прописаће се Уредбом о Инспекцији Земаљске Одбране и правилницима, које су дужни издати ресорни Министри према члану 11. овог Закона а у сагласности са Претседником Министарског Савета.

Члан 26.

Уредба о Савету Земаљске Одбране ФТБр. 2834 од 25. јануара 1923. године престаје важити са даном ступања на снагу овог Закона.

Члан 27.

Овај Закон ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у „Службеним Новинама“.

Препоручујемо Нашем Министру Војске и Морнарице да овај Закон обнародује и о његовом се извршењу стара, свима Нашим Министрима и потчињеним властима да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковају.

ББр. 16830.

14. јула 1930. год.

Београд.

Александар, с. р.

Министар Војске и Морнарице,
Почасни Ађутант Њ. В. Краља,
Армиски Бенерал,
Стев. С. Хаџић, с. р.

Видео и ставио Државни Печат,
Чувар Државног Печата,
Министар Правде,
Др. М. Сршкић, с. р.

Претседник Министарског Савета и
Министар Унутрашњих Послова,
Почасни Ађутант Њ. В. Краља,
Дивизиски Бенерал,
П. Живковић, с. р.

Usb. of
355/6